

کنترل آلودگی محیط زیست در رابطه با توسعه آن دکتر پروین یآوری

گزارش کمیته کارشناسان سازمان جهانی بهداشت

از تاریخ ۱۴ تا ۲۱ نوامبر سال ۱۹۸۳ شورای سازمان جهانی بهداشت با شرکت گروهی از متخصصین کنترل آلودگی محیط‌جلسه‌ای در همین رابطه در شهر ژنو تشکیل داد. در جلسه افتتاحیه نایب رئیس شورا - دکتر ج هامون از طرف ریاست شورا چنین گفت: در حالیکه آلودگی بطور گسترده‌ای رشد یافته و سلامتی و تندرستی انسانها و محیط را چه در کشورهای توسعه یافته و چه در کشورهای در حال توسعه تهدید میکند، هنوز سئوالات بدون جوابی در زمینه خطرات احتمالی ولزوم مقابله با آنها با آگاه‌نمودن دولت و مردم و نحوه بکارگیری بودجه و تکنیک برای کنترل آن وجود دارد.

در حقیقت عدم واگذاری بودجه کافی برای خدمات بهداشتی همچنان بصورت مسئله‌ای باقی مانده است. بنابراین حقیقا " این نیاز وجود دارد که موضوع دقیقا " مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. در مورد برقراری بودجه‌ای متعادل و تقدم بخشیدن بطرح‌ها از نظر امکان پذیری و روابط اجتماعی و هماهنگی‌های جنبی بعمل آید. تمام تلاشها بایستی در جهت سالم نگهداشتن محیط در حین توسعه و رشد صنعتی و اقتصادی متمرکز شوند. وظیفه این شورا بطور کلی ارزیابی و تشخیص عوامل موثر در آلودگی محیط و اهمیت آنها در بمخاطره انداختن سلامتی میباشد. این عوامل بیشتر مخصوص کشورهای در حال توسعه بوده و احتمالا " بایستی برای جلوگیری از اثر منفی آنها مورد تجدید نظر قرار گرفته و سازمان جهانی بهداشت (W.H.O) با بکارگیری تکنیکهای موثر و اعمال مدیریت مناسب در این راه گام برمیدارد.

در سال ۱۹۷۴ مجمع عمومی سازمان ملل متحد در جلسه شماره ۳۲۰۲ و ۳۲۰۱ (S.VI) طرح اقتصادی جدیدی را برمبنای انصاف، قدرت یکسان، مساوات، همبستگی و

علاقه مشترک و همکاری متقابل بین کشورها بدون در نظر گرفتن وضع اقتصادی و نظام اجتماعی آنها پیشنهاد نمود. این طرح میتواند در جهت بهبود نابرابری ها و محسوس بی عدالتی های موجود بکار گرفته شود و این امکان را بوجود آورد تا شکاف وسیعی را که بین کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه وجود دارد از بین ببرد و متضمن پیشرفت اقتصادی، توسعه اجتماعی گردیده است و صلح و عدالت را برای نسل حاضر تأمین نماید. اجرای چنین تصویب نامه ای مستلزم تلاش زیادی در جهت توسعه اجتماعی و اقتصادی مخصوصاً "در کشورهای در حال رشد میباشد. از نظر تئوری چنین رشدی میتواند در جهت پیشبرد و بهبود کیفیت زندگی باشد. اگرچه اثرات منفی هم به همراه دارد. در نقاط زیادی از دنیا توسعه اجتماعی و اقتصادی منتهی به رشدی قاعده و گسترش مجتمعات های صنعتی میگردد که باعث آلوده شدن هوا و منابع آب گردیده و بر روی سلامتی کارگران اثر میگذارد. همچنین این آلودگی باعث از بین رفتن نواحی وسیع زمین های کشاورزی میگردد.

نتیجه این ازدحام و آلودگی در قسمتهائی از شهرهای صنعتی عمیقاً " بر روی شالوده روانی افراد اجتماع اثر گذارده و باعث رشد عواملی مثل امراض، جنایات، الکلیسم و غیره میگردد که همگی پی آمدهای آلودگی محیط زیست میباشد. و در سطح گسترده ای نه تنها شامل عوامل فیزیکی، شیمیائی و بیولوژیکی میگردد، بلکه عوامل روانی را نیز در بر میگیرد این عوامل منفی مخالفت هائی را برمی انگیزد ولی ضمناً " این فرصت را هم بوجود می آورد که اشتباهات گذشته در برنامه های توسعه آینده تکرار نشوند.

در حال حاضر بعلت وجود فقر، جهالت، سوء تغذیه و انواع بیماریها هیچگونه بهبودی در وضعیت کلی کشورهای در حال رشد بچشم نمی خورد. بیشتر این کشورها با مشکلات شدید مالی درگیر میباشند و این همان عاملی است که آنها را از اختصاص دادن بودجه ای مناسب برای سالم سازی محیط زیست باز می دارد، مضافاً " به اینکه امکان بازگشت چنین بودجهائی بسیار ناچیز است.

کشورهای در حال توسعه اغلب تحت فشار شرایط محیط مجبور میشوند منابع طبیعی خود را باروند غیر قابل قبول بمصرف برسانند. زیرا در مقابل هزینه گزاف، انرژی، رشد جمعیت و درآمد کم صنعتی درآمد جایگزینی دیگری وجود ندارد.

در چنین شرایطی تمایل به رسیدن به یک پیشرفت سریع اقتصادی ممکن است دولت را دچار این وسوسه نماید که به برنامه های توسعه خود سرعت به بخشد. بدون

آنکه از تجربیات دیگران در این مورد استفاده کند و اقدامی برای جلوگیری از آلودگی محیط بعمل آورد. در اینحالت که تضاد بین توسعه اقتصادی و آلودگی محیط آشکار میگردد. مخصوصاً "چنین تضادی ممکن است در اثر لزوم استفاده از مواد ضد آفت در کشاورزی بمنظور تولید مواد غذایی از یک طرف و اثرات مخرب آن بر روی جامعه و منابع طبیعی از طرف دیگر ظاهر شود ویا افزایش ساعت کار کارگان و حفظ سلامتی آنها.

انسانهای سالم و مقدار انرژی که در کارهای فکری و بدنی بمصرف می‌رسانند از نظر یک توسعه موفقیت آمیز ارزش حیاتی دارد. سلامتی یکی از دستاوردهای پیشرفت جامعه است. زیرا سلامتی در درجه اول به غذای سالم و مغذی، آب سالم، محیط تمیز و سرپناه مناسب بستگی داشته و درثانی محتاج به یک سیستم مراقبت‌های پزشکی مناسب و متعهد میباشد. بنابراین بالا بردن کیفیت و حفظ سلامتی در سطح جامعه بایستی یکی از اهداف باشد که یک برنامه توسعه در برمیگیرد. توسعه بدون توجه لازم به سلامتی افراد و سالم سازی محیط اثرچندانی در شرایط زندگی کسانی که توسعه و پیشرفت به خاطر آنها انجام میشود ندارد. زیرا آسیب پذیری آنها در اینمورد بسیار زیاد است.

در حال حاضر گسترش و رشد جمعیت از روند بسیار سریع تری نسبت به قرن قبل برخوردار است و در بیشترکشورهائی که هم‌اکنون درگیر برنامه های توسعه میباشد. شرایط جوی و خصوصیات اقلیمی مشکلات زیادتری را بآن می‌افزایند. تمام این اختلافات باین معنی است که جمعیت کشورهای درحال توسعه آسیب پذیری بیشتری درمقابل اثرات آلودگی دارند. ضمن اینکه عوامل دیگری مثل سوء تغذیه و بیماریها باعث میشوند، افراد این جوامع نتوانند از حداکثر نیروی کار خود سود ببرند.

از سال ۱۹۷۴، زمانی که جلسه قبلی کمیته متخصصین W.H.O جنبه های مختلف آلودگی محیط را در رابطه با سلامتی افراد مورد بحث قرار داد. اطلاعات بسیار جدیدی از اثرات آلودگی محیط بر روی سلامتی مردم بدست آمده و همچنین همکاریهای قابل توجهی بین موسسات بین المللی درجهت کاهش اثرات منفی توسعه بر روی محیط زیست برقرارگردیده است. هرچند از طرف خود کشورهای درحال توسعه پیشرفت قابل ملاحظه‌ای مشاهده نشده و حتی در بعضی از کشورها وضعیت بدتر هم گردیده.

آلودگی محیط قاعدتاً "مربوط میشود به عوامل بیولوژیکی، شیمیائی و اجسام طبیعی که قسمت اعظم آنها نتیجه فعالیت‌های خود انسان است. از سال ۱۹۷۲ که در کنفرانس محیط زیست نخست وزیر هندوستان اعلام نمود: "فقر بزرگترین آلودگی است".

آگاهی افزایشدهائی نسبت به فشارهای اجتماعی و روانی حاصله از فقر، تراکم جمعیت و دیگر پی آمدهای ناشی از شهرنشینی و اثرات مخرب آنها در سلامتی بشر بوجود آمد. بطوریکه بوسیله W.H.O عنوان گردید این عوامل میتوانند بمراتب از امراض و ناتوانی ها برای جامعه مضرت باشند. متخصصین کنونی با آگاهی از این مسئله توجه خود را بیشتر به مواد بیولوژیکی، شیمیائی و فیزیکی جلب نموده اند که عوامل آلودگی بوده و اثرات مخرب آن نیز بهمان مردم برمیکرد که از این مواد سود می برند.

کمیته مواردی را که در سطح خود کشورها میتوان برای کنترل آلودگی بعمل آورد مورد توجه قرار داد و همچنین به بررسی نقش W.H.O و دیگر موسسات و بنیادهای بین-المللی پرداخت و بمنظور کنترل کامل و وسیع آلودگی تصمیم گرفت در درجه اول توجه خود را به مشکلات مخصوصی که نتیجه شهرنشینی، کشاورزی، شیمیائی و صنعتی شدن است معطوف دارد.

در خلال جلسه این مسئله عنوان گردید که هزینه تولید مواد شیمیائی مصنوعی در بعضی از موارد از هزینه سالم بمصرف رسانیدن آنها بیشتر است تا پیشرفت استفاده از مواد شیمیائی در صنعت و کشاورزی رشد چشمگیری در ساخت اینگونه مواد بوسیله انسان دیده میشود. با وجودیکه این مواد دست ساز نتایج مفیدی از نظر افزایش تولید مواد غذایی و بهبود تغذیه و شرایط زیست در بیشتر نقاط جهان دارد. کاملاً واضح است که مصرف دراز مدت آنها احتیاج به توجه و مراقبت بیشتری از آنچه به چشم میخورد دارد. در حال حاضر پیشرفت چشمگیری در مورد همکاری و برنامه ریزی بین المللی بمنظور هماهنگی و تقویت هرچه بیشتر فعالیتها در سطح ملی انجام گردیده و روشهای تدوین شده تا با استفاده از آنها کیفیت اطلاعات بدست آمده اطمینان حاصل شود.

با توجه به اثرات متفاوت ناشی از آلودگی محیط که حاصل عوامل مختلف محلی مثل آب و هوا، تراکم جمعیت، روش تغذیه و در دسترس بودن آب و زمین مزروعی نیاز به توجه بیشتر در سطح ملی کاملاً محسوس میباشد و عنوان کردن این مسئله که اینگونه کشورهای قسمت اعظمی از منابع ملی خود را به امر مبارزه با آلودگی اختصاص دهند، در حالیکه با تقاضاهای روزافزون مثل غذا مسکن و کار مواجه هستند کاری بس دشوار است. شورا عنوان نمود که W.H.O و دیگر سازمانهای بین المللی بایستی حداکثر سعی خود را در کمک به کشورهای در حال توسعه مبذول دارند تا سازمان های ملی آنها بتوانند با ارزیابی شرایط موجود وجهت دادن به تلاشهای خود و ارج نهادن به اولویتها از امکانات جاری در راه تقویت برنامه های اقتصادی و بالا بردن سطح تندرستی مردم یاری جویند.